

Duševné vlastníctvo a zachovanie mlčanlivosti

Príručka pre výskumníkov

Kontaktné údaje

Centrum vedecko-technických informácií Slovenskej republiky
Centrum transferu technológií pri CVTI SR

Lamačská cesta 8/A
811 04 Bratislava I
Slovenská republika

nptf.cvtisr.sk

Táto príručka bola pripravená na základe ideového návrhu p. Cliva Rowlanda, hlavného manažéra University of Manchester I³, spol. s. r.o. a p. Janety Knowlesovej, Eversheds LLP. www.umi3.com

CVTI SR vyjadruje svoje úprimné poďakovanie za možnosť použiť originálny materiál.

This guide is based on an idea by Mr Clive Rowland, CEO, The University of Manchester I³ Limited and Ms Janet Knowles, Partner, Eversheds LLP. www.umi3.com
SCSTI expresses its gratitude for granting permission to use the original document.

© Centrum vedecko-technických informácií SR, Bratislava 2012
Duševné vlastníctvo a zachovanie mlčanlivosti Príručka pre výskumníkov
1. vydanie, 43 strán. Vydalo CVTI SR roku 2012.

Táto príručka bola spracovaná v rámci národného projektu s názvom Národná infraštruktúra pre podporu transferu technológií na Slovensku - NITT SK

Projekt Národná infraštruktúra pre podporu transferu technológií na Slovensku - NITT SK (národný projekt)
Podporujeme výskumné aktivity na Slovensku / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Úvod

Táto príručka má byť pomôckou, ktorú možno príležitostne využiť počas vášho akademického/výskumného života. Jej zámerom je poskytnúť prehľad o kľúčových otázkach súvisiacich s duševným vlastníctvom (ďalej aj „DV“), ktoré sa môžu objaviť počas vašej akademickej/výskumnej kariéry. Vysvetľuje:

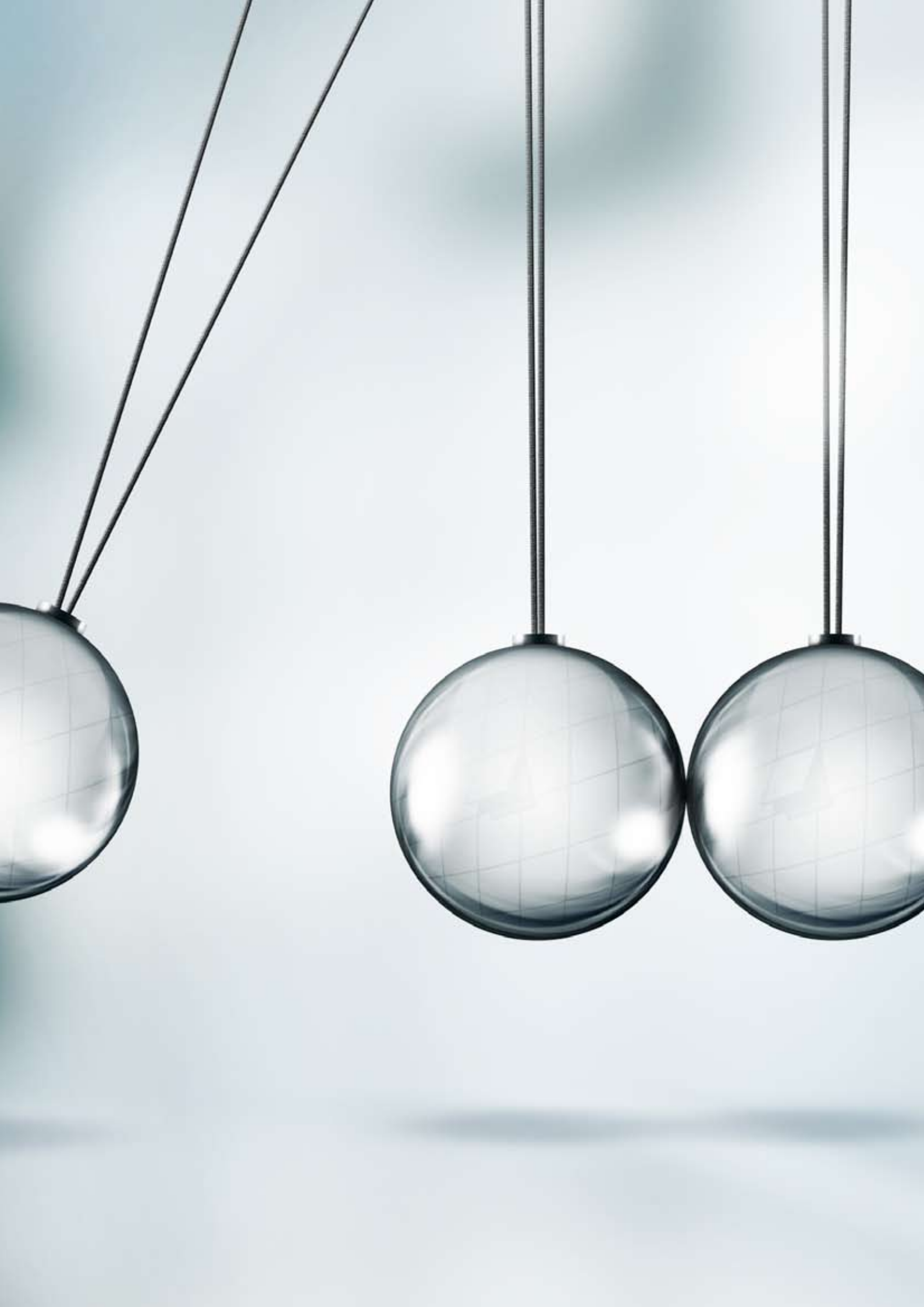
- podstatu duševného vlastníctva, ako ho možno vytvoriť a ako ho chrániť;
- ako bezpečne využívať duševné vlastníctvo, ktoré patrí iným;
- ako možno duševné vlastníctvo obchodne využiť;
- dôležitosť zachovania mlčanlivosti.

Vaša univerzita, výskumná inštitúcia, centrum transferu technológií alebo podobný útvar vašej organizácie zameraný na obchodné využitie duševného vlastníctva vám bude môcť v týchto otázkach poradiť, pričom môžete využívať aj túto príručku.

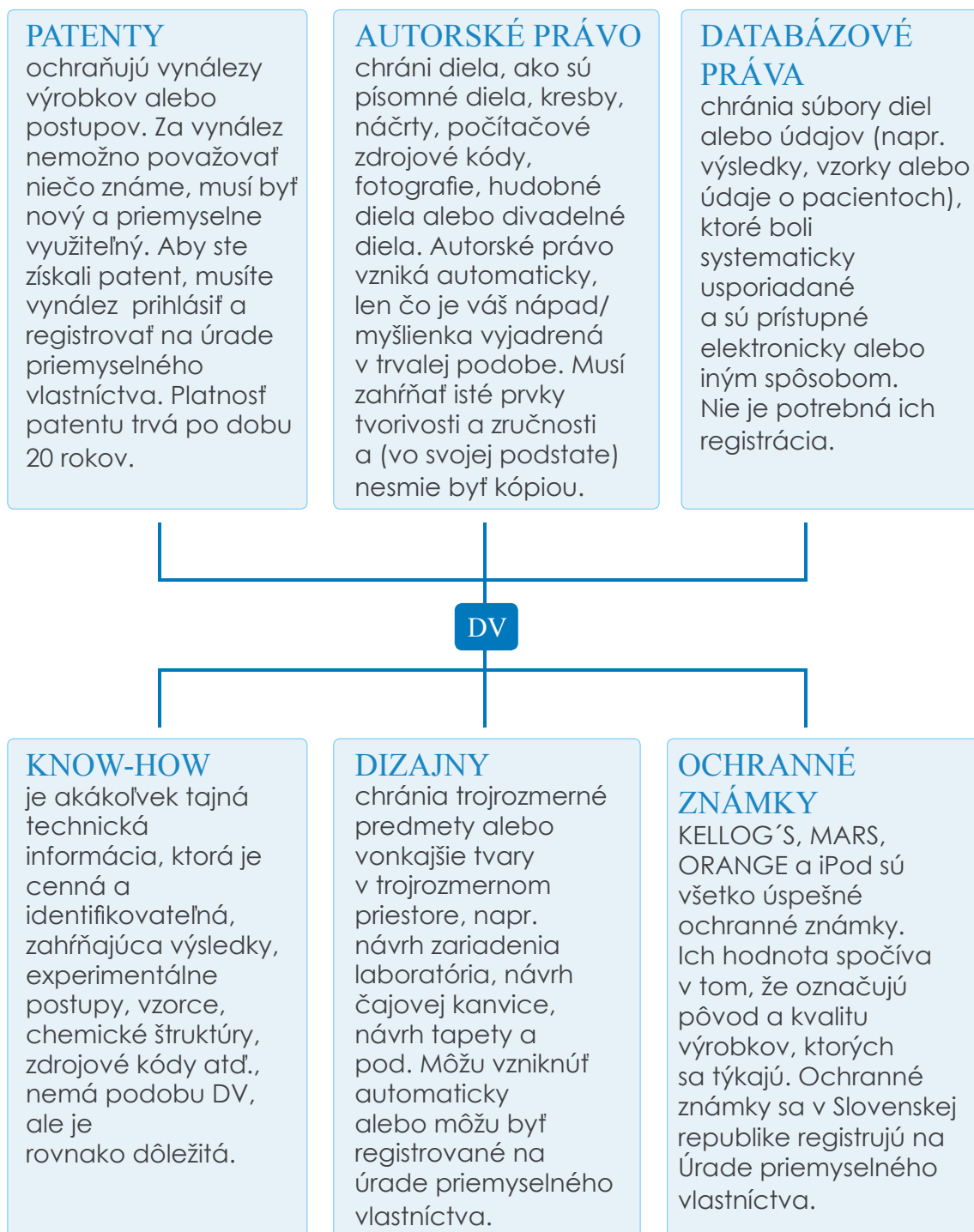
Pamätajte, že toto je len príručka, a nie je to náhrada za nezávislé odborné poradenstvo. Je potrebné chápať ju v kontexte zverejnených hlavných zásad, poslania a cieľov vašej inštitúcie.

Obsah

ÚVOD	2
Časť 1	
DUŠEVNÉ VLASTNÍCTVO	7
Časť 2	
VLASTNÍCTVO DUŠEVNÝCH PRÁV	19
Časť 3	
OCHRANA DUŠEVNÉHO VLASTNÍCTVA	22
Časť 4	
ZACHOVANIE MLČANLIVOSTI	27
Časť 5	
VYUŽITIE	33
Časť 6	
KOMERCIALIZÁCIA	37
Časť 7	
UŽITOČNÉ STRÁNKY/KONTAKTY	40

Čo je duševné vlastníctvo? Duševné vlastníctvo je pojem, ktorý popisuje práva na ochranu myšlienok a iných foriem duševnej činnosti. Tvorí ho niekoľko rozličných práv. Niektoré práva musia byť registrované, aby boli účinné, kým iné vznikajú automaticky. Duševné vlastníctvo možno rozdeliť do 6 hlavných kategórií, ako je znázornené na obrázku č. 1.

A teraz trochu podrobnejšie...

Patenty

Patenty sú potenciálne najhodnotnejším typom duševného vlastníctva. Patenty chránia vynálezy, ktoré sa vzťahujú na výrobok a/alebo proces výroby. Sú výsledkom výskumu a vývoja najmä v oblasti medicíny, vedy, techniky a strojárstva.

Len čo je patent udelený, dáva majiteľovi „výlučné“ právo. To znamená, že len majiteľ, alebo niekto iný so súhlasom majiteľa, môže využívať vynález na obchodné účely. Napríklad, vymysleli ste nový typ čajového vrecúška, ktorý môže byť použitý 50krát bez straty chuti! Užitočné. Tento vynález bude možné patentovať, ak: (1) pred podaním patentovej prihlášky nebol zverejnený (2) je nový a (3) je priemyselne využiteľný (predovšetkým na obchodné, lekárske alebo iné praktické účely).

Ak si myslíte, že váš vynález sa bude dať patentovať, je nevyhnutné, aby podrobnosti týkajúce sa patentu boli utajené, až do podania patentovej prihlášky. Zverejnenie kľúčových prvkov vynálezu pred podaním patentovej prihlášky zapríčini neplatnosť žiadosti o udelenie patentu, ktorá tak môže byť zamietnutá, alebo v prípade udelenia patentu sa v budúcnosti môže stať predmetom sporu.

Spôsobom sprístupnenia podrobností o vynáleze je aj ich publikovanie:

- v časopise, knihe, na plagáte alebo v inej publikácii
- v internetových elektronických prostriedkoch
- v prezentácii
- poskytnutie informácie niekomu, kto nie je zamestnancom vašej organizácie, ako je napr. študent, alebo niekomu, kto nie je viazaný povinnosťou zachovať informáciu v tajnosti.

Propagácia vynálezu na verejnom mieste je tiež zverejnením. Zachovaniu mlčanlivosti sa podrobnejšie venuje Časť 4 – Zachovanie mlčanlivosti.

OTÁZKA: Ako zistím, či je môj vynález už zverejnený?

Odpoveď: Už uskutočnené zverejnenie môže zahŕňať čokoľvek od zverejneného patentu, dokumentu, informácie obsiahnutej v knihe, článku, časopise, televíznom dokumente, ukážke, alebo dokonca v bežnej praxi. Keďže nemôžete očakávať, že nájdete všetky zdroje, dobrým východiskovým bodom je zistenie, či existujú patenty, ktoré s vaším vynálezom súvisia. Je to jednoduchšie, než keby ste hľadali informácie o patentoch, hoci aj formát patentov sa stále viac štandardizoval, pričom existuje množstvo internetových stránok prístupných pre používateľov, na ktorých možno informácie vyhľadať.

Ak je prihláška patentu, o ktorú sa zaujímate, zverejnená v cudzom jazyku, je možné si prostredníctvom internetu alebo iných patentových databáz overiť, či bol rovnaký dokument uverejnený v inej krajine (ako napríklad v USA, Kanade, Japonsku a pod.) – toto sa často nazýva vyhľadávanie „rovnocenného patentu“.

Ak bol patent/žiadosť o udelenie patentu, o ktorú sa zaujímate, zverejnený napríklad v japonskom jazyku, môžete buď získať strojový preklad textu do angličtiny, oficiálny preklad relevantnej časti patentu alebo anglický abstrakt patentu.

Predtým, než začnete na projekte pracovať, odporúčame urobiť si patentovú rešerš, aby ste si boli istí, že váš nápad ešte nebol v bežnej alebo patentovej literatúre zverejnený.

Ak s vyhľadávaním patentov nemáte skúsenosti, rady a pomoc vám môžu poskytnúť strediská patentových informácií (PATLIB). V Slovenskej republike je ich päť. Veľa informácií je prístupných tiež online. Online služby poskytuje aj Úrad priemyselného vlastníctva Slovenskej republiky so sídlom v Banskej Bystrici, Európsky patentový úrad v online databáze Espacenet, ktorá vám umožní prístup k podrobnostiam o mnohých svetových patentoch.

Na Slovensku existujú inštitúcie a konzultanti, ktorí sa špecializujú na rešeršné služby v databázach predmetov priemyselného vlastníctva a služby s tým súvisiace. Ak si myslíte, že takúto pomoc potrebujete, kontaktujte za týmto účelom svoju organizáciu zameranú na obchodné využitie a komercializáciu duševného vlastníctva.

Ak chcete pre svoj vynález získať patentovú ochranu, musí byť v patentovej prihláške vynález opísaný. V prihláške sa taktiež definujú výlučné práva vo forme patentových nárokov. Na zabezpečenie získania dobrej ochrany patentu by to mal v ideálnom prípade urobiť kvalifikovaný patentový zástupca. Prihláška vynálezu sa podáva na úrade priemyselného vlastníctva, pričom za jej podanie sa hradí zákonom stanovený poplatok.

AKO OCHRAŇOVAŤ PREDMET DV V ZAHRANIČÍ?

Ak chcete získať ochranu patentu v zahraničí, v súčasnosti existujú tri spôsoby, ako prihlásiť patentovú prihlášku do zahraničia:

1. Podať prihlášku priamo do krajiny alebo krajín, v ktorých máte záujem získať ochranu. Podmienky prihlasovania, ako aj samotné konanie o patentovej prihláške sa riadi právnym poriadkom tej krajiny, v ktorej sa prihláška podáva.
2. Do viacerých krajín sveta je vhodné podať prihlášku podľa Zmluvy o patentovej spolupráci (PCT). Podaním jednej prihlášky je podaná prihláška naraz vo viacerých, prihlasovateľom zvolených krajinách.
3. Ak si chcete chrániť vynález naraz vo viacerých európskych krajinách je výhodné podať európsku patentovú prihlášku. Udelením jedného európskeho patentu môže prihlasovateľ naraz získať ochranu vo viacerých európskych krajinách.

Prihlášku PCT a európsku prihlášku je možné podať aj prostredníctvom národných úradov priemyselného vlastníctva (v Slovenskej republike na Úrade priemyselného vlastníctva v Banskej Bystrici).

Zahraničnú ochranu patentu je zvyčajne potrebné zabezpečiť do jedného roka od prihlásenia vynálezu na národnom úrade.

KNOW-HOW

Know-how nie je duševné vlastníctvo ako také, ale môže mať podobný význam. Čo je to know-how? Know-how je technická informácia, vedomosť alebo zručnosť, napr. postup, proces, identifikovateľný erudovaný spôsob vykonávania niečoho. Táto informácia musí byť tajná.

Projekty v oblasti výskumu a vývoja a celoročná práca môžu viesť k získaniu veľmi cenných technických informácií. Jediným spôsobom, ako možno skutočne chrániť vaše cenné know-how, je zachovanie mlčanlivosti. Zachovaním mlčanlivosti sa podrobnejšie zaoberá Časť 4 – Zachovanie mlčanlivosti.

AUTORSKÉ PRÁVO

Už ste niekedy napísali diplomovú prácu alebo článok, posúdili pokus, nakreslili graf alebo dokonca urobili prezentáciu, ktorú ste dali na DVD? Toto všetko môže byť chránené autorským právom.

Autorské právo sa tiež môže uplatňovať v hudbe, vysielaní, zaznamenávaní zvukových nahrávok, počítačovom softvéri, filmoch a typografických úpravách publikovaných vydání. Autorské právo vo všeobecnosti neposkytuje ochranu voči 3D reprodukciam položiek technických kresieb alebo plánov (napr. modely vytvorené z plánov). Namiesto toho sú chránené právami na dizajn alebo ako zapísané dizajny (pozri Časť o dizajnoch na strane 11).

Autorské právo chráni formu, ktorou vyjadríte svoj nápad, ale nie nápad ako taký. Napríklad, autorské právo písaného textu diplomovej práce môže patriť jednej osobe, kým patent vynálezu popísaný v diplomovej práci môže patriť niekomu inému.

Na rozdiel od patentu nie je potrebné autorské právo registrovať; vzniká automaticky, potrebné však je, aby bola práca originálna, t.j. nemôže byť skopírovaná z iného zdroja.

V závislosti od typu práce existuje rôzna dĺžka trvania autorského práva. Pokiaľ ide o písaný článok, autorské právo trvá po celú dĺžku života autora plus ďalších 70 rokov.

OTÁZKA: Ak urobím pokus, znamená to, že autorské práva na písomný záznam tejto práce zabránia komukoľvek použiť výsledky alebo iné informácie v ňom obsiahnuté?

Odpoved: Nie. Autorské právo chráni iba spôsob, akým ste sa vyjadrili, t.j. text, štýl a úpravu písomného dokumentu. Nechráni vaše myšlienky, výsledky alebo závery. Kým iným osobám by bolo zabránené doslovné kopírovanie vášho textu alebo štýlu podobného vášmu, nebránilo by im to vo využívaní výsledkov alebo iných informácií. Namiesto toho môžu byť chránené ako utajované informácie (pozri Časť o Know-How na strane 9), ale písomný dokument je potrebné držať v tajnosti.

OTÁZKA: Nedávno ma vydavateľ požiadal, aby som sa vzdal svojich morálnych práv v článku, ktorý som napísal. Čo to znamená?

Odpoved: Morálne práva sú osobitné práva, ktoré sa vzťahujú k autorskej (napr. spisovateľskej) práci. Nemajú nič spoločné s tým, čo je správne alebo nesprávne! Morálne práva zahŕňajú právo autora na uvedenie jeho totožnosti ako takej. Je potrebné si toto právo výslovne uplatňovať, aby bolo účinné, t.j. jednoducho napísať na prácu: „Joe Bloggs si na základe Autorského zákona - zákon č. 618/2003 o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom uplatňuje svoje právo byť uvedený ako autor tejto práce.“

Medzi ďalšie morálne práva patrí právo na to, aby vaša práca nebola akýmkoľvek hanlivým spôsobom pozmenená, a právo na to, aby práca niekoho iného nebola nepravdivo prisúdená vám. Nemusia však byť uplatňované. Morálne práva neexistujú v počítačovom softvéri alebo v akejkoľvek práci, ktorú zamestnanec vytvoril. Kým morálne práva nemožno previesť, možno sa ich vzdať. Neexistuje však žiadny dôvod na to, prečo by ste mali automaticky súhlasiť so vzdaním sa vašich práv. Vždy si to overte u svojho nadriadeného alebo u zástupcu relevantnej inštitúcie.

OTÁZKA: Nedávno som zostavil databázu, ktorá obsahuje miestne referenčné čísla pre všetky cytologické vzorky, ktoré som používal v priebehu posledných 6 mesiacov. Je to chránené autorským právom?

Odpoved: Áno, ak jej vytvorenie vyžadovalo istú zručnosť. Tiež ju možno osobitne chrániť prostredníctvom „databázových práv“ (pozri Časť o databázových právach na strane 12).

DIZAJNY

Dizajny alebo 3-D objekty možno chrániť prostredníctvom práv na dizajn, ktoré vznikajú automaticky alebo zápisom do registra. Existujú rôzne typy – zapísané a nezapísané dizajny a zapísané a nezapísané dizajny Spoločenstva. Zapísané a nezapísané dizajny Spoločenstva poskytujú ochranu v rámci celej EÚ. Každý typ sa trochu líši v kritériách potrebných na ochranu a v úrovni poskytovanej ochrany.

Nižšie je uvedených niekoľko príkladov:

Nezapísané práva na dizajn môžu vzniknúť automaticky na celý dizajn alebo len na jeho časti. Dizajn nesmie byť skopírovaný z iného zdroja a nesmie byť samozrejmosťou v príslušnom odbore dizajnu. Napríklad, dizajn niektorých nožníc, pokiaľ nie sú veľmi neobvykle navrhnuté, by zrejme bol v oblasti náradia na strihanie samozrejmosťou. Existujú však výnimky; nezapísané právo na dizajn nebude chrániť žiadny druh povrchovej výzdoby (napr. vyrytý vzor na nožniciach). Nebude tiež chrániť žiadny dizajn, ktorého spôsob tvorby je predpísaný, ako ani žiadny dizajn, ktorý bol vytvorený tak, aby sa hodil k objektu alebo do jeho vnútra (napr. zástrčka a zásuvka), alebo by sa hodil k inému predmetu (napr. dvere auta). Nezapísané práva na dizajn budú mať platnosť 10 rokov od doby, kedy bol predmet po prvýkrát uvedený na trh, alebo 15 rokov odo dňa aktuálneho návrhu dokumentu.

Zapísané dizajny možno registrovať na národných úradoch duševného (priemyselného) vlastníctva v krajinách, v ktorých máte záujem o ochranu. Registračný proces nie je taký nákladný a netrvá tak dlho ako pri patentoch. Zapísané práva na dizajny môžu chrániť dizajn viac, ako by to bolo možné s nezapísaným právom na dizajn. Rovnako možno chrániť povrchovú výzdobu, napr. leptanie, gravírovanie alebo výzdobu na nožniciach.

Aby bolo možné dizajn zapísať, nesmel byť už pred tým zverejnený (s jedinou výnimkou 12-mesačného „tolerančného obdobia“ tesne pred podaním žiadosti o zapísanie dizajnu). Dizajn tiež musí mať „individuálny charakter“. To znamená, že dizajn nesmie vytvárať dojem „déjà vu“. Dizajny, ktoré sú predpísané iba na základe ich funkcie, napr. vrúbky na plastovej nádobe uľahčujúce jej uchopenie, sa nebudú registrovať. Platnosť zapísaného dizajnu závisí od krajiny zápisu dizajnu, zapísané dizajny môžu mať platnosť 25 rokov.

Zapísané dizajny Spoločenstva dodržiavajú väčšinu kritérií platných pre zapísané dizajny v národnom úrade. Tiež budú mať platnosť až 25 rokov.

Nezapísané dizajny Spoločenstva vznikajú automaticky rovnakým spôsobom ako nezapísané národné práva na dizajn. Mierne sa však odlišujú. Napríklad nezapísané dizajny Spoločenstva majú platnosť len tri roky.

Rovnaké kritériá sa vzťahujú tak na zapísané národné dizajny, ako aj na zapísané dizajny Spoločenstva, t.j. dizajn nesmel byť predtým uverejnený a musí mať osobitý charakter. Ochrana sa vzťahuje tiež na povrchovú výzdobu.

DATABÁZOVÉ PRÁVA

Databázové právo chráni súbor nezávislých diel, údajov alebo iných materiálov, ktoré boli systematicky alebo metodicky usporiadané. Musia byť prístupné elektronicky alebo iným spôsobom. Zvyčajne zahŕňa elektronické databázy, ale teoreticky by mohlo ísť, napríklad, aj o zbierky biologických materiálov.

Podobne ako pri autorskom práve, nie je potrebná registrácia, avšak, obdobie ochrany je iba 15 rokov od doby, kedy bola databáza zostavená.

OCHRANNÉ ZNÁMKY

V každodennom živote je ťažké vyhnúť sa ochranným známkam. Príkladmi sú PEP-SI, EASYJET, SHELL, GUINNESS, iPod, SELFRIDGES, Virgin. Ochranné známky označujú pôvod a kvalitu výrobkov, ktorých sa týkajú. Všeobecne známa ochranná známka je často najidentifikovateľnejším prvkom úspešného produktu alebo služby. Na základe nich zákazník často uprednostní jeden výrobok pred druhým. Výber ochrannej známky preto môže byť rozhodujúci, a tak je jej ochrana základným princípom. Najúspešnejšími značkami sú často tie, ktoré sú celkom osobité.

Ochranné známky možno registrovať národnou cestou, regionálnou cestou (v Európe na Úrade pre harmonizáciu vnútorného trhu – OHIM) alebo medzinárodnou cestou. Môžu vznikáť automaticky, ak bola známka použitá a následne si vybudovala dobré meno. Neregistrované ochranné známky sa však ťažšie presadzujú. Ak je to možné, vždy je lepšie ju zaregistrovať.

Registrovaná ochranná známka musí byť schopná rozlíšiť tovary alebo služby jednej osoby od tovarov alebo služieb inej osoby. Musí byť:

- osobitá, napr. „MARS“ pre čokoládové tyčinky;
- nesmie byť popisom výrobkov alebo služieb, na ktoré sa vzťahuje, ako sú „TOPÁNKY“ pre topánky;
- nesmie byť zavádzajúca alebo v rozpore s verejnou morálkou.

Námietky voči navrhovanej ochrannej známke môže vzniesť majiteľ existujúcej zhodnej alebo podobnej ochrannej známky, ktorá je zaregistrovaná pre zhodné alebo podobné tovary alebo služby. Ochranné známky sa registrujú do rôznych tried, ktoré zhruba rozlišujú rôzne typy tovarov alebo služieb. Po registrácii bude jej platnosť spočiatku trvať 10 rokov, pričom následne každých 10 rokov ju bude možné obnoviť.

Nižšie je uvedený prehľad typov duševného vlastníctva, ktoré môžu vzniknúť v rámci alebo následkom aktivít na univerzite alebo v inej výskumnej inštitúcii:

AKTIVITA	PATENTY	KNOW-HOW	AUTORSKÉ PRÁVO	PRÁVA NA DIZAJN	DATABÁZOVÉ PRÁVA	OCHRANNÉ ZNÁMKY
Informácie o výskume – príprava a porovnávanie výsledkov/metód		✓	✓		✓	
Zverejnenie alebo prezentácia výskumu, akademických alebo technických dokumentov	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Používanie výskumných materiálov alebo publikácií iných osôb		✓	✓		✓	
Analýza trhu		✓	✓		✓	✓
Projekty priemyselného dizajnu	✓	✓	✓	✓		
Zmluvný výskum	✓	✓	✓	✓	✓	
Poradenské projekty	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Získanie dôležitých utajovaných informácií		√				
Šírenie dôležitých utajovaných informácií	√	√				
Používanie počítačového softvéru	√	√	√			√
Vytváranie počítačového softvéru	√	√	√			√
Tvorba skrípt		√	√			
Odpovedanie na technické otázky		√				

BUDEM VLASTNÍŤ DUŠEVNÉ VLASTNÍCTVO, KTORÉ VYTVORÍM?

I keď existuje množstvo situácií, v ktorých buď vytvoríte alebo prispějete k vytvoreniu duševného vlastníctva, nemusíte nevyhnutne predmetné duševné vlastníctvo vlastníť.

Všeobecné stanovisko

Vo väčšine prípadov, ak zamestnanec počas svojho pracovného pomeru vytvorí duševné vlastníctvo, bude ho vlastníť zamestnávateľ. Toto platí, ak podmienky neboli dohodnuté inak. Zamestnancami univerzity sú zvyčajne profesori, prednášajúci, docenti, odborní asistenti, výskumní zamestnanci, podporný personál a administratívni pracovníci.

Ak ste študent, zvyčajne nie ste klasifikovaný ako zamestnanec, pokiaľ nemáte pracovnú zmluvu s vašou univerzitou/inštitúciou, napr. ako výskumný asistent. Budete však mať študentskú zmluvu, ktorú by ste si mali skontrolovať.

V istých prípadoch môže byť jednotlivец zamestnaný na čiastočný úväzok alebo menovaný externou organizáciou. Do úvahy prichádzajú aj dohody bez nároku na honorár. Opatrenia týkajúce sa duševného vlastníctva by mali byť vždy kontrolovateľné.

Postupy v oblasti duševného vlastníctva

Vela univerzít alebo iných výskumných inštitúcií vypracovalo postupy pre oblasť duševného vlastníctva, ktoré bližšie určujú situácie, v ktorých sa univerzita/inštitúcia, ako zamestnávateľ, zrieka práva na duševné vlastníctvo. Môže sa to tiež týkať situácií, v ktorých si univerzita/inštitúcia nárokuje vlastníctvo duševných práv vytvorených študentmi.

Závisí od toho, či sa to týka vysokoškolských študentov alebo študentov v postgraduálnom štúdiu, či išlo o príslušnú univerzitu alebo inú inštitúciu alebo sa práca viaže na špecifický projekt. Univerzita/inštitúcia môže mať tiež rôzne prístupy k rozličným typom duševného vlastníctva. Napríklad, univerzita si môže nárokovať vlastníctvo patentovaných vynálezov, ale nie autorského práva na určité vedecké materiály. Nájdite si čas a oboznámte sa s politikou v oblasti duševného vlastníctva vašej univerzity/inštitúcie.

Tvorcovia a prispievatelia

V práve duševného vlastníctva je nevyhnutné vedieť, kto bol pôvodným autorom. Osoby, ktoré urobili tvorivý počin, sú tvorcovia. Pre tvorcov rôznych typov duševného vlastníctva sa používajú rozličné špecifické termíny. Napríklad, v prípade patentov sú to „vynálezcovia“ a v prípade literárnych diel chránených autorskými právami sú to „autori“.

Ďalší jednotlivci môžu pracovať s tvorcami na vývoji pôvodného nápadu alebo práce, ale ak v oblasti duševného vlastníctva nevytvorili nič nové, nie sú považovaní za tvorcov, ale len prispievateľov.

Prečo je dôležité rozlišovať medzi tvorcami a prispievateľmi? Napríklad v prípade patentov sú ako vynálezcovia patentu uvádzaní len ich pôvodcovia. Zdieľanie akéhokoľvek prospechu, súvisiaceho s úspešnou komercializáciou duševného vlastníctva v rámci politiky v oblasti duševného vlastníctva, sa často vzťahuje len na pôvodcov, ale nie na prispievateľov.

Spolupráca/Financovanie práce

Ak spolupracujete alebo pracujete pre sponzora v oblasti priemyslu alebo inú univerzitu/inštitúciu, skontrolujte si podmienky financovania, napr. grant, zmluvu alebo dohodu o spolupráci. Je pravdepodobné, že v nej bude určené, kto bude vlastníkom duševného vlastníctva.

Skupinová práca

Zvážte, či ste dielo vytvorili sami, alebo či sa na jeho vzniku podieľal aj niekto iný. Ak bolo do rovnakého projektu zapojených viac zamestnancov/študentov, bude vlastníctvo duševných práv ťažšie stanoviteľné.

Ak tvoríte dokument v spojení s inými autormi, autorské práva tohto dokumentu môžu byť spoločným vlastníctvom. Podobne je tomu v prípade, ak spoločne v rámci výskumného tímu vytvoríte patentovateľný vynález, ktorý taktiež môže byť spoločným vlastníctvom. Ak máte v úmysle čokoľvek s duševným vlastníctvom robiť, budete musieť získať prípadný spoločný súhlas vlastníkov.

Vezmite do úvahy aj jednotlivcov, ktorí vytvorili duševné vlastníctvo v inej výskumnej inštitúcii alebo akejkoľvek inej externej organizácii. Duševné vlastníctvo, ktorým prispeli, môžu vlastníť buď jednotlivci, alebo výskumná inštitúcia, v ktorej jednotlivec pracuje, alebo spolupracujúca inštitúcia. Preverte si politiku v oblasti duševného vlastníctva inej univerzity/inštitúcie. Vezmite do úvahy jednotlivcov, ktorí vytvorili duševné vlastníctvo, ale potom tím opustili a zamestnali sa na inom mieste.

Konzultanti

Zvážte, či k tvorbe materiálov prispeli aj externí konzultanti. Konzultanti nie sú klasifikovaní ako zamestnanci. Duševné vlastníctvo, ktoré konzultant vytvoril, bude pravdepodobne vlastníctvom konzultanta, dokonca aj keď im bolo za túto prácu zaplatené, pokiaľ nie je stanovené v dohode o individuálnych poradenských službách inak.

PREČO BY SOM NEMAL VLASTNIŤ DUŠEVNÉ VLASTNÍCTVO, KTORÉ SOM VYTVORIL?

Na začiatku projektu vás môžu požiadať o podpísanie dohody, ktorá stanoví, že akékoľvek duševné vlastníctvo, ktoré počas projektu vytvoríte, bude vlastníť vaša univerzita/inštitúcia. Táto, ako aj iné situácie, v ktorých si univerzita/inštitúcia robí nárok na duševné vlastníctvo, má svoje dôvody.

Je napríklad nepravdepodobné, že ste na vynález prišli úplne sami bez podpory zo strany vašej univerzity/inštitúcie, alebo by ste získali financovanie na patentovanie vynálezu a využili ho na obchodné účely (pozri Časť 6 – Komericializácia). S touto problematikou vám môžu pomôcť organizácie zamerané na obchodné využitie duševného vlastníctva a ďalšie im podobné organizácie. Ak je všetko duševné vlastníctvo sústredené na jednom mieste, je vyplnenie žiadostí a obchodovanie s vynálezom oveľa ľahšie. Najmä univerzity budú často presadzovať nejakú formu politiky, aby ste mohli mať aj vy úžitok z obchodného využitia vynálezu. Za účelom ďalších podrobností kontaktujte svoju organizáciu zameranú na komercializáciu duševného vlastníctva.

Táto tabuľka zhŕňa niektoré z rozličných faktorov, ktoré môžu byť použité na určenie toho, komu patrí duševné vlastníctvo:

Ste zamestnancom?	Ste študentom?	Aký typ DV ste vytvorili?	Ako a s kým ste DV vytvorili?	Kde ste vytvorili DV?
Akademický zamestnanec?	Vysokoškolský študent?	Materiály podliehajúce autorskému právu, napr. učebné materiály, články alebo zdrojové kódy?	Vlastná tvorba?	U predchádzajúceho zamestnávateľa?
Zamestnanec akademickej inštitúcie?	Postgraduálny študent?		V skupine?	Pri používaní zariadení vášho zamestnávateľa, napr. vybavenia laboratória, počítačov?
Neakademický zamestnanec?	Zamestnaný?		S vaším nadriadeným?	
Výskumný pracovník?	Finančne podporovaný?	Vynálezy?	S pomocou externého financovania?	
Školiteľ(kurátor) Spoločne menovaný?			V spolupráci s inou externou stranou?	

ČO BY SOM MOHOL UROBIŤ PRE OCHRANU DUŠEVNÉHO VLASTNÍCTVA, KTORÉ VYTVORÍM?

Patenty

Niektoré praktické rady, ktoré vám pomôžu chrániť vaše vynálezy, vrátane toho, ako registrovať patent, sú uvedené nižšie:

PRAKTICKÉ RADY	
	Ďak prídete s novým vynálezom, bude pravdepodobne patentovateľný (pozri Časť 1). Zvážte, či bol váš vynález už zverejnený – napr. pozrite sa na existujúce patenty, vyhľadávanie kľúčových slov. Využite internet, najmä esp@cenet.
	Originály, aj kópie všetkých poznámok, správ, náčrtov, laboratórnych kníh atď., ktoré súvisia s vynálezom uchovávajte na bezpečnom mieste. Mali by ste si zaznamenať čo najväčšie množstvo detailov. Zabezpečte, aby boli všetky originály a kópie datované a dostatočne podrobné (a jasné zrozumiteľné!), aby bolo možné vynález identifikovať a zistiť, ako pracuje. Dbajte o to, aby vám nadriadený pravidelne podpisoval a datoval vaše laboratórne zápisníky.
	Ak ste už spravili predbežné vyhľadávania/zisťovania (rešerš na stav techniky) a stále si myslíte, že vaša myšlienka je patentovateľná, oboznámte s tým svojho nadriadeného a dohodnite si stretnutie s vašou organizáciou zameranou na ochranu a komercializáciu DV.
	Ak sa už rozhodlo, že sa v danej veci bude pokračovať, je možné vypracovať patentovú prihlášku, obvykle v spolupráci s patentovým zástupcom, a podať ju v národnom alebo regionálnom patentovom úrade .
	Úrad priemyselného vlastníctva vykoná predbežný prieskum na prihlášku (či prihláška spĺňa administratívne požiadavky, či bol zaplatený prihlasovací poplatok...). Vo väčšine krajín je patentová prihláška zverejnená po uplynutí 18 mesiacov od dátumu jej prvého podania. Po zverejnení nasleduje vykonanie rešerše na stanovenie stavu techniky v oblasti, ktorej sa vynález týka a úplný prieskum, či prihláška spĺňa kritériá patentovateľnosti. Ak prieskum dopadne dobre, patentový úrad udelí patent a vydá patentový spis.
	Patent udelený. Na akýchkoľvek relevantných materiáloch, publikáciách alebo produktoch môžete použiť „Patent udelený, č.:

Know-How

Niektoré praktické rady, ako chrániť vaše know-how, sú uvedené v Časti 4.

Autorské právo

Ochrana vašej práce je zabezpečená Autorským zákonom. Na autorskom práve je výhodné to, že vzniká automaticky a je zadarmo! Keďže sa však naň nevzťahuje registrácia, niekedy je ťažké preukázať jeho vlastníctvo. Niektoré praktické rady, ktoré vám toto pomôžu prekonať a ochrániť autorské právo, sú uvedené nižšie:

PRAKTICKÉ RADY	
	Uchovajte si na bezpečnom mieste všetky originály svojho diela chráneného autorským právom, ako sú poznámky, návrhy, náčrty, kresby, videá atď.
	Poznačte si dátum, kedy ste vytvorili dielo chránené autorským právom: vhodným spôsobom, ako tourobiť, je vložiť dielo do obálky, poslať ho sebe alebo nejakej nezainteresovanej osobe, ako je právny zástupca, a obálku neotvárať. Dátumom na poštovej pečiatke je možné dokázať datovanie Vášho diela.
	Umiestnite znak autorského práva (napr. ©J.Bloggs 2010 alebo © University of Knowledge 2010) na časť diela, ktorá primerane pripomenie každému, kto bude toto dielo využívať, že existuje autorské právo a môžu byť podniknuté náležité právne kroky.
	Pokúste sa do vášho diela vložiť nejaké nepodstatné, ale úmyselné chyby alebo anomálie (napr. opakovaný riadok zdrojového kódu alebo neobvyklú pravopisnú chybu). To môže byť dobrým spôsobom na dokázanie toho, že niekto kopíroval vaše dielo, keďže ich dielo bude obsahovať rovnaké chyby alebo anomálie.
	Ochrana práce na internete je zložitejšia kvôli tomu, že je mimoriadne ťažké efektívne kontrolovať internet. Preto na internete neuverejňujte nič, čo by ste vy alebo vaša univerzita/inštitúcia nechceli, aby bolo kopírované. Uverejnite len úryvky, čo motivuje ľudí, aby si k vám prišli vyzdvihnúť celé dielo (pokiaľ to uznáte za vhodné).

Dizajny

Niektoré praktické rady, ktoré vám pomôžu chrániť vaše dizajny, sú uvedené nižšie:

PRAKTICKÉ RADY	
	Uchovajte si všetky originály kresieb, náčrtov, vzorov, modelov a prototypov svojich dizajnov.
	Uložte si všetky tieto materiály na bezpečnom mieste.
	Zaznamenajte si všetky dátumy vytvorenia dizajnu, ako aj dátumy ich možného zverejnenia, napr. na veľtrhu alebo v nejakej publikácii.
	Obráťte sa na svojho nadriadeného alebo organizáciu zameranú na ochranu a komercializáciu DV, ktorí vám môžu pomôcť pri rozhodovaní sa o type vhodnej ochrany.

Databázové práva

Niektoré praktické rady, ktoré vám pomôžu chrániť vaše databázové práva, sú uvedené nižšie:

PRAKTICKÉ RADY	
	Uchovajte si všetky svoje poznámky, záznamy telefonických rozhovorov a stretnutí, e-maily, kontaktné údaje a ďalšiu korešpondenciu, ktorú ste použili na zozbieranie a spracovanie informácií obsiahnutých vo vašej databáze.
	Uchovajte si na bezpečnom mieste všetky svoje pracovné návrhy a pôvodné kópie svojej databázy. Ak sú uchovávané v elektronickej podobe, uistite sa, že sú chránené heslom.
	Poznačte si dátum, kedy ste vytvorili konečnú verziu databázy: dobrým spôsobom, ako to urobiť, je vložiť dielo do uzavretej obálky. Ak ju uchováвате v elektronickej podobe, pošlite ho elektronicou poštou sebe alebo nejakej nezávislej osobe, ako je právny zástupca. Dátumom na poštovej pečiatke alebo v e-maili je možné dokázať, kedy bolo dielo vytvorené.
	V spodnej časti databázy umiestnite znak autorského práva (napr. © J.Bloggs 2010 alebo © University of Knowledge 2010).
	Do databázy vložte nejaké úmyselné, ale nepodstatné chyby alebo anomálie.

Ochranné známky

Niektoré praktické rady, ktoré vám pomôžu chrániť vaše ochranné známky, sú uvedené nižšie:

PRAKTICKÉ RADY	
	Zvážte, v ktorých krajinách by ste chceli svoju ochrannú známku chrániť – t.j. kde by sa mali výrobky alebo služby predávať alebo používať?
	Na internetovej stránke Úradu priemyselného vlastníctva SR (http://www.upv.sk/?databazy-a-registre) si prezrite databázy ochranných známok (národnú aj medzinárodnú). Týmto si môžete preveriť, či sú už zaregistrované nejaké podobné alebo totožné ochranné známky.
	Tá istá internetová stránka obsahuje podrobné informácie o tom, ako zaregistrovať ochrannú známku. Obráťte sa na vašu organizáciu zameranú na ochranu a komercializáciu DV. Pomôže Vám skontaktovať sa s patentovým zástupcom, špecializujúcim sa na ochranné známky, ktorý vám bude v tomto procese nápomocný.
	V prípade, že vaša ochranná známka nie je registrovaná, použite symbol TM .
	Keď je vaša ochranná známka registrovaná, použite symbol ®. NEROBTE to pred registráciou. Ak tak urobíte, môže to byť považované za trestný čin.

Mohli by vašu prácu alebo ďalšie informácie či výsledky využiť iné osoby, ak by sa im dostali do rúk? Mohla by byť niektorá z vašich prác potenciálne patentovateľná alebo zapísaná ako dizajn? Ak je odpoveď na ktorúkoľvek z týchto otázok áno, je dôležité zvážiť zachovanie mlčanlivosti. Zachovanie mlčanlivosti je najlepší spôsob, ako chrániť vaše know-how.

Ten „niekto iný“ by mohol byť napríklad jednotlivec z vašej univerzity/inštitúcie. Mohol by to byť člen inej výskumnej skupiny alebo niekto z inej inštitúcie. Dokonca by to mohol byť priateľ alebo príbuzný. Informácie môžu zahŕňať výsledky, chemické vzorce, informácie z laboratórnych kníh, skúšobné postupy alebo techniky, informácie týkajúce sa ovládania a programovania zariadenia alebo zdrojového kódu. Môže ísť o osobne alebo obchodne citlivé informácie, ako sú zoznamy zákazníkov alebo výsledky z prieskumu trhu. To sú len niektoré z príkladov.

Nezáleží na tom, ako neformálny sa môže zdať rozhovor alebo stretnutie. Vždy musíte zvážiť povahu informácie, ktorú zverejňujete, ako aj to, či je za daných okolností vhodné ju zverejniť. Pozrime sa na niekoľko príkladov:

James vytvoril zdrojový kód na nový počítačový program. Ak má k zdrojovému kódu prístup aj niekto iný, je schopný veľmi ľahko napísať program na vykonávanie rovnakých úloh, ale pri použití odlišného kódu. Toto by sa následne mohlo použiť alebo by sa z toho mohol vytvoriť produkt, ktorý by mohol byť mimoriadne výnosný. Zdrojový kód je preto veľmi dôvernou informáciou a mal by byť chránený pred zverejnením.

Mary, v spolupráci so svojím tímom, vynašla novú techniku analýzy proteínov. Tento vynález je potenciálne patentovateľný. Jedným z kritérií na udelenie patentu je, že vynález musí byť nový a nesmel byť už predtým zverejnený. Ak je akákoľvek informácia súvisiaca s vynálezom zverejnená už pred vyplnením žiadosti o udelenie patentu, mohlo by to vo väčšine krajín úplne zastaviť proces udelenia patentu.

Janice pracovala na letnom projekte. Projekt financoval sponzor z oblasti priemyslu – Inventive Concepts plc. Na začiatku projektu požiadali Janice o podpísanie dohody o tom, že rozumie a súhlasí s podmienkami Zmluvy o výskume a vývoji medzi univerzitou a Inventive Concepts plc. Janice ju podpísala. Jednou z podmienok, ktoré sú v Zmluve o výskume a vývoji uvedené, je to, že všetky informácie, ktoré vznikli počas projektu, musia byť prísne dôverné a nemôžu byť sprístupnené nikomu, kto nebol do projektu priamo zapojený. Janice preto musí relevantné informácie chrániť ako dôverné.

Chris uzavrel so spoločnosťou Security Finance Limited dohodu o poradenských službách, ktorá sa týka práce na kryptografii. Táto dohoda obsahuje klauzulu o zachovaní mlčanlivosti. Pri vykonávaní ďalšej práce, musí byť Chris opatrný, aby neprezradil žiadnu z dôverných informácií, s ktorými Security Finance Limited disponuje.

Alex si mohol prečítať diplomovú prácu z univerzity, ktorú navštevoval, a ktorá vzhľadom na dohodu o zachovaní mlčanlivosti so spoločnosťou Future Research Ltd. podlieha obmedzenému prístupu. V rámci ďalšieho výskumu z nej chce Alex čerpať nejaké informácie. Ak bude chcieť Alex výsledky nového výskumu, vrátane informácií z diplomovej práce, ku ktorej bol obmedzený prístup, zverejniť, bude potrebovať súhlas spoločnosti Future Research Ltd. Ak Alex z diplomovej práce cituje, môže sa tiež vyžadovať súhlas vlastníka autorských práv.

Nepochybne však nastane situácia, kedy sa nebude možné vyhnúť zverejneniu. Za týchto okolností je potrebné sa uistiť, že osoba, ktorej informáciu odhalíte, ju nielen udrží v tajnosti, ale ju ani nezneužije. Ak v rámci jedného projektu niekomu prezradíte dôvernú informáciu, pri ďalšom projekte by sa na používanie tejto informácie už vaša dohoda vzťahovať nemala.

Komu môžem informácie poskytnúť?

alebo: Kde môžem informácie zverejniť?

V zmysle zákona majú zamestnanci voči svojmu zamestnávateľovi povinnosť zachovávať mlčanlivosť. Ak ste zamestnanec, nebude žiadny problém podeliť sa s kolegami, ktorých zamestnáva ten istý zamestnávateľ, o dôverné informácie vášho zamestnávateľa. Pamätajte na to, že študenti, hosťujúci akademici, dočasne vyslaní pracovníci a poradcovia nemusia byť nevyhnutne zamestnancami. Preto ak komukoľvek z nich má byť poskytnutá dôverná informácia, je vždy lepšie pokúsiť sa o uzavretie písomnej formy dohody o zachovaní mlčanlivosti. V prípade študentov to môže byť súčasťou ich študentskej zmluvy.

Čo by som mal robiť na ochranu informácií?

Možno ste už počuli zmienky o „CDA“ alebo „NDA“. Ide o skratky pre „Dohodu o nezverejnení“ (Confidential Disclosure Agreement – CDA) alebo „Dohodu o zachovaní mlčanlivosti“ (Non-Disclosure Agreement – NDA). Ak musíte zverejniť dôležité informácie, vždy sa pokúste o uzavretie písomnej dohody o zachovaní mlčanlivosti. Najlepšie by bolo skontaktovať sa s pracoviskom vašej univerzity, zodpovedným za ochranu a komercializáciu DV alebo s vaším nadriadeným, ktorý nepochybne bude mať vzor dohody o zachovaní mlčanlivosti pre vaše potreby, a ktorý vám bude schopný s touto záležitosťou pomôcť. Majte na pamäti to, že pravdepodobne nie ste oprávnený za vašu inštitúciu podpísať dohodu o zachovaní mlčanlivosti.

Tieto dohody je potrebné brať veľmi vážne. Akékoľvek informácie a diskusie, ktoré sa na ne vzťahujú, sa musia považovať za dôverné, pričom nemôžu byť zverejňované nikomu inému, okrem tých, ktorí sú uvedení v dohode. Ak dôjde k porušeniu dohody, druhá strana sa môže dožadovať finančného alebo iného odškodnenia (náhrady škody), a to nielen od vášho zamestnávateľa, ale možno aj od vás osobne. Toto je samozrejme veľmi vážna vec. V prostredí, ako je univerzita alebo výskumná inštitúcia, je ťažké podrobne dohliadať na plnenie všetkých dohôd, ktoré boli podpísané. Samozrejme, je tu aj prirodzená túžba publikovať a verejne o práci diskutovať, čo môže byť občas príčinou, že jednotlivci si neuvedomujú dôležitosť alebo rozsah akejkoľvek dohody, ktorá už bola podpísaná. Tomuto treba venovať mimoriadnu pozornosť.

Môžem prezentovať informácie na konferencii?

Ak na konferencii alebo kdekoľvek inde zverejníte kľúčové informácie o vašom vynáleze alebo dizajne, môže to znamenať, že ochrana vášho duševného vlastníctva bude zastavená. Môžete však povedať niekoľko všeobecných vyhlásení bez toho, aby ste svoj vynález zverejnili. Vopred si to prediskutujte s pracovníkmi vašej inštitúcie, ktorí sú zodpovední za ochranu a komercializáciu duševného vlastníctva.

Ak zverejníte svoj dizajn, máte 12 mesiacov na podanie prihlášky na zápis dizajnu na národnom úrade v krajine, v ktorej máte záujem o ochranu.

Takže, ak sa chystáte na konferencii alebo kdekoľvek inde zverejniť informácie, informujte o tom pracovisko vašej inštitúcie, zodpovedajúce za ochranu a komercializáciu duševného vlastníctva. Ak má výsledok výskumnej činnosti dobré predpoklady na komercializáciu, ešte pred zverejnením preskúmajú podanie patentovej prihlášky. Keď už bola prihláška patentu podaná, môžete verejne publikovať. Ešte pred zverejnením je dobré trochu počkať pre prípad, že by vaše nároky na patent patentový úrad neuznal. Zamietnuté nároky už môže ochrániť len zachovanie mlčanlivosti.

PRAKTICKÉ RADY	
	Zvážte, v ktorých krajinách by ste chceli svoju ochrannú známku chrániť – t.j. kde by sa mali výrobky alebo služby predávať alebo používať?
	Na internetovej stránke Úradu priemyselného vlastníctva SR (http://www.upv.sk/?databazy-a-registre) si prezrite databázy ochranných známok (národnú aj medzinárodnú). Týmto si môžete preveriť, či sú už zaregistrované nejaké podobné alebo totožné ochranné známky.
	Tá istá internetová stránka obsahuje podrobné informácie o tom, ako zaregistrovať ochrannú známku. Obráťte sa na vašu organizáciu zameranú na ochranu a komercializáciu DV. Pomôže Vám skontaktovať sa s patentovým zástupcom, špecializujúcim sa na ochranné známky, ktorý vám bude v tomto procese nápomocný.
PRÍSNE TAJNÉ	V prípade, že vaša ochranná známka nie je registrovaná, použite symbol TM .
	Keď je vaša ochranná známka registrovaná, použite symbol ®. NEROBTE to pred registráciou. Ak tak urobíte, môže to byť považované za trestný čin.

Kontrolný zoznam pre zachovanie mlčanlivosti

- S kým sa stretávam alebo hovorím?
- Sú to členovia môjho tímu, mojej výskumnej organizácie alebo zamestnanci môjho zamestnávateľa?
- Aké informácie zverejňujem?
- Je táto informácia citlivá alebo inak cenná – mohlo by prísť k jej zneužitíu príjemcom?
- Je táto informácia potenciálne patentovateľná alebo môže byť zapísaná ako dizajn?
- Som ja alebo môj zamestnávateľ viazaný povinnosťou zachovávať mlčanlivosť, aby neprišlo k zverejneniu tejto informácie?
- Požiadal som inú osobu, aby podpísala dohodu o mlčanlivosti?
- Označil som akúkoľvek informáciu ako „dôvernú“?
- Urobil som si poznámky zo stretnutia/rozhovoru, z ktorého môže byť zrejmé, čo som zverejnil a čo bolo povedané?

Pamätajte si – v prípade pochybností sa vždy poraďte so svojim nadriadeným alebo pracoviskom vašej inštitúcie, zameraným na ochranu a komercializáciu duševného vlastníctva.

OTÁZKA: KEDY BY SOM MAL BYŤ OPATRNÝ PRI VYUŽÍVANÍ DUŠEVNÉHO VLASTNÍCTVA, KTORÉ PATRÍ DRUHÝM? ODPOVEĎ: VŽDY!

V predchádzajúcich častiach sme sa sústredili na to, čo je duševné vlastníctvo a kedy a ako vzniká. Nezabúdajte na to, že ostatní ľudia, vrátane akademikov alebo kolegov, s ktorými spolupracujete, môžu tiež vlastniť duševné vlastníctvo, ktoré môže byť síce veľmi užitočné, ale musíte mať na pamäti to, čo s ním môžete alebo nemôžete robiť.

Vezmime si ako príklad patenty a autorské právo. Ak vytvoríte dielo alebo použijete postup, ktorý si dala patentovať iná osoba alebo spoločnosť, môžete tým porušiť patentové práva tejto osoby alebo spoločnosti. Podobne je to v prípade, ak kopírujete časť diela, ktoré je chránené autorským právom inej osoby alebo spoločnosti, pretože tým môžete porušiť autorské právo tejto osoby alebo spoločnosti. To je veľmi vážne, pretože ak príde k porušeniu, môže vám vlastník duševného vlastníctva súdnym zákazom kedykoľvek zabrániť jeho využívanie a/alebo môže podať žalobu na vás a/alebo vášho zamestnávateľa a žiadať náhradu škody.

Existujú však výnimky, ktoré Vám umožňujú konať tak, aby ste neporušili práva majiteľa. Nižšie sú uvedené príklady:

PATENTY

Môžete vytvoriť patentovaný výrobok alebo použiť patentovaný postup na výskumné účely za predpokladu, že ide o oblasť výskumu v predmete daného patentu. To znamená, že to tiež môžete robiť s cieľom zmeniť alebo zlepšiť vynález, ktorého sa patent týka.

Patenty by ste mali a aj môžete využívať ako zdroj informácií. Veľká časť informácií v patentoch nebola nikdy nikde zverejnená a text a obrázky sú často dostatočne podrobné, takže vy, ako odborníci, môžete porozumieť tomu ako vynález zlepšiť.

Možno si budete chcieť patenty prezrieť len ako inšpiráciu, aby sa predišlo tomu, že začnete robiť výskum niečoho, čo už bolo preskúmané. Môžete zisťovať, aký výskum prebiehal v rovnakej oblasti, ako je tá vaša, ale napríklad aj to, aký pokrok už bol dosiahnutý.

Vždy si skontrolujte, či nie je príslušný patent zaniknutý. V tomto prípade môžete vynález voľne používať.

PATENTY

Nemôžete vytvoriť patentovaný výrobok, ako ani použiť patentovaný postup na akýkoľvek obchodný účel, pokiaľ na to nemáte súhlas majiteľa patentu, pričom ak sa oblasť výskumu netýka predmetu patentu, nemôžete tak urobiť ani na výskumné účely.

Ak si nie ste v žiadnom prípade istý, či práca, do ktorej ste zapojený, môže porušovať patentové práva, v databázach patentov na internetových stránkach patentových úradov si preverte, či existujú nejaké súvisiace patenty alebo si pohovorte so svojím nadriadeným, ktorý by sa mohol pokúsiť získať pre vaše účely podrobnejšie informácie.

AUTORSKÉ PRÁVO

Bez súhlasu vlastníka autorských práv je kopírovanie časti diela porušením autorských práv. Ak kopírujete časopis alebo knihu, je možné, že vaša univerzita/inštitúcia už mohla súhlas vlastníka autorských práv získať, a to formou licencie od vydavateľov. V knižniciach je táto prax bežná. Pozrite sa, či sú pri kopírovaní stroji nejaké upozornenia, ktoré by sa toho týkali. Ak nemáte istotu, obráťte sa buď na knihovníka akademickej knižnice, alebo pracovníkov, zodpovedných za vybavovanie licencií k autorským právam.

Môžete kopírovať časť diela chráneného autorským zákonom, a to pod podmienkou, že sa nebude jednať o jeho podstatnú časť. Buďte pri tom opatrní – neexistujú žiadne záväzné pravidlá, ktoré by stanovovali, čo je to podstatná časť. To podstatné sa týka kvality (dôležitosti) kopírovaných častí, a nie ich množstva. V prípade kopírovania za účelom výučby v rámci univerzity, môžu byť za využívanie obmedzených častí diela požadované poplatky. Opäť platí, že je potrebné zistiť, či sú pri kopírovaní stroji nejaké upozornenia, ktoré môžu obsahovať nejaké pokyny.

Časť diela chráneného autorským zákonom môžete tiež použiť na nekomerčné účely, ak ho využívate na výskum, štúdium alebo na účely kritiky a recenzie. Musíte jednoznačne uviesť akýkoľvek odkaz na dané dielo.

AUTORSKÉ PRÁVO

Hoci existujú aj iné situácie, v ktorých je možné použiť dielo chránené autorským zákonom bez jeho porušenia, ich využitie a praktické použitie je obmedzenejšie. Ak si nie ste istý, najlepším spôsobom, ako získať ďalšie rady, je obrátiť sa na príslušného zástupcu.

Pokiaľ ste nezískali súhlas vlastníka autorských práv alebo vaše používanie diela patrí do niektorej z vyššie uvedených kategórií, riskujete porušenie autorských práv, ak dielo kopírujete alebo to dovoľíte inej osobe.

Je dôležité si uvedomiť, že aj v rámci jednej internetovej stránky môžu byť desiatky rôznych autorských práv. Ak si chcete vytlačiť nejakú internetovú stránku, alebo kopírujete niečo z internetovej stránky, platia tie isté pravidlá. Na internetovej stránke skontrolujte oznam o autorských právach, môže sa stať, že vlastníka autorských práv už udelil svoj súhlas. Ak na vlastnej internetovej stránke nie je uvedený žiadny oznam týkajúci sa kopírovania, mali by ste získať osobitné povolenie – najľahšie to možno vyriešiť e-mailom. Ak si nie ste istý, vždy postupujte v súlade s pravidlami poskytovania informácií na internete alebo kontaktujte vášho príslušného zástupcu.

OTÁZKA: Nedávno som získal z externej firmy pre môj projekt niekoľko vzoriek tkaniva. Spolu so vzorkami som dostal aj dokument týkajúci sa „MTA“. Čo by som mal robiť?

Odpoveď: MTA znamená Dohodu o prevoze materiálu (Material Transfer Agreement – MTA). Táto dohoda pravdepodobne obsahuje rad obmedzení zameralých na to, čo môžete a čo nemôžete so vzorkami robiť, ako musíte nakladať s výsledkami a, napríklad, či musíte nejaké z nich vrátiť späť do firmy. Je dôležité, aby ste si pozorne prečítali podmienky a porozprávali sa so svojím nadriadeným a/alebo vašou organizáciou zameranou na ochranu a komercializáciu duševného vlastníctva. Dajú vám vedieť, či je to náležité a kto je oprávnený na podpis. Musíte si uvedomiť, že ak sú vám poskytnuté nejaké materiály, je možné, že obsahujú dôverné informácie alebo dokonca môžu byť chránené patentom.

Čo je komercializácia? Komercializácia je to, keď sa majetok využíva alebo sa s ním disponuje za odplatu, či už v hotovosti, v naturáliách alebo inou formou.

Rovnako ako je možné kúpiť alebo predať dom, je možné predať alebo previesť práva k duševnému vlastníctvu na iného vlastníka. Ide o **prevod vlastníctva**.

Na využívanie duševného vlastníctva je možné tiež **udeliť licenciu**. Je to podobné ako prenájom bytu. Vlastník práv k duševnému vlastníctvu povolí niekomu inému („držiteľovi licencie“) používať duševné vlastníctvo za odplatu. Ak bolo duševné vlastníctvo využité na vytvorenie istého produktu, platba sa väčšinou uskutoční vo forme „licenčného poplatku“. Licenčný poplatok môže byť percentuálnym podielom z ceny produktu, ktorý držiteľ licencie predal.

Nižšie uvedená tabuľka uvádza niektoré hlavné body, na ktoré je potrebné pamätať:

PREVOD VLASTNÍCTVA	LICENCIA
Zmena majiteľa duševného vlastníctva.	Majiteľ duševného vlastníctva zostáva ten istý.
Ak raz bolo vlastníctvo prevedené, pôvodný vlastník stráca svoje majetkové práva k duševnému vlastníctvu. Ak pôvodný vlastník pokračuje vo využívaní duševného vlastníctva aj po prevode majetkových práv k vlastníctvu, môže riskovať porušenie práv nového majiteľa.	Licencia môže byť časovo obmedzená. <i>Licencia tiež môže byť obmedzená svojím rozsahom:</i>
Môžete previesť aj vlastníctvo časti autorských práv, napr. práva na časť dokumentu v anglickom jazyku.	Výlučná licencia znamená, že majiteľ môže povoliť používanie duševného vlastníctva iba jednému držiteľovi licencie, pričom na používanie toho istého duševného vlastníctva nemôže opraviť nikoho iného a dané duševné vlastníctvo nemôže používať ani on sám. Jedinečná licencia je rovnaká ako výlučná licencia s výnimkou toho, že vlastník duševného vlastníctva ho môže sám využívať. Nevýlučná licencia znamená, že majiteľ licencie môže dať povolenie viac ako jednému držiteľovi licencie.

Podrobnejšie informácie o poskytovaní licencie na využívanie duševného vlastníctva môžete nájsť v dokumente „Poskytovanie licencie: Príručka pre výskumníkov“.

Uvádzame niekoľko príkladov, ktoré sa môžu týkať poskytovania licencie alebo prevodu duševného vlastníctva:

- Napísanie článku pre vydavateľa.
- Povolenie na predaj súboru učebných materiálov, ktoré môže využiť iná univerzita alebo spoločnosť.
- Povolenie pre inú osobu na využitie vybavenia alebo špecifického pracovného postupu, ktorý ste vyvinuli.
- Povolenie pre inú osobu na prístup k vašim výsledkom alebo iným údajom na účely ďalšieho rozvoja/pokusov.
- Povolenie pre inú osobu začleniť produkt, ktorý ste vytvorili, do iného.

Ak má vyvinuté duševné vlastníctvo veľký potenciál pre komercializáciu, je náležité presunúť duševné vlastníctvo do osobitnej spoločnosti, ktorá sa bude zaoberať jeho obchodným využitím. Tieto spoločnosti sa bežne označujú ako spin-out, spin-off alebo start-up. Ak by ste sa chceli o tomto type spoločností dozvedieť viac, informácie nájdete v dokumente „Spoločnosti typu spin-out: Príručka pre výskumníkov“.

Vaša organizácia zameraná na ochranu a komercializáciu duševného vlastníctva má skúsenosti s identifikovaním a zostavovaním vhodných opatrení a dohôd. Má veľa kontaktov a prístup k odbornej pomoci. Nie je to však jednoduché a vždy je potrebné brať do úvahy veľa vecí. Ak si myslíte, že máte duševné vlastníctvo, ktoré možno využiť na obchodné účely alebo ak vás osloví nejaká externá organizácia, mali by ste v prvom rade kontaktovať svojho nadriadeného a vašu príslušnú organizáciu zameranú na ochranu a komercializáciu duševného vlastníctva, aby ste prerokovali všetky možnosti.

PRÍPADOVÁ ŠTÚDIA

Arnolda práve kontaktoval vydavateľ Semi-Conductors Monthly, ktorý sa ho opýtal, či by mohol napísať článok o výsledkoch jeho projektu, do ktorého bol pred nedávnom zapojený spolu so svojím nadriadeným. Predtým, ako Arnold napísal článok, požiadali ho, aby podpísal dohodu. Arnold si všimol jednu klauzulu, ktorá znie „Týmto prevádzam všetky práva duševného vlastníctva uvedené v tomto článku, alebo súvisiace s týmto článkom“. Čo by mal Arnold robiť?

Najskôr by sa mal Arnold porozprávať so svojím nadriadeným.

Arnold a jeho nadriadený by mali zvážiť, či existujú nejaké výsledky, závery alebo informácie, ktoré by boli patentovateľné alebo hodnotné pre čitateľov na využitie a ďalší rozvoj. Ich uverejnenie a publikovanie by zamedzilo udeleniu akéhokoľvek patentu.

Keď už raz Arnold napísal článok a uviedol, že je to jeho vlastné dielo, Arnold bude vlastníkom autorských práv, ktoré sa na ten článok vzťahujú. Taktiež by mal Arnold zvážiť v spojitosti s týmto článkom morálne práva (pozri Časť 1). Arnold však nebude bezpodmienečne vlastníť autorské práva na tento článok, pričom v nadväznosti na relevantnú politiku duševného vlastníctva by si mal skontrolovať, či je vlastníkom on alebo jeho univerzita/inštitúcia. Mohlo by sa stať, že namiesto Arnolda by mala dohodu podpísať univerzita/inštitúcia.

Arnold by si mal preveriť, či je možné vyhnúť sa prevodu vlastníctva na Semi-Conductors Monthly. Licencia by mala Semi-Conductors Monthly postačovať na to, aby využili článok a uverejnili ho v špeciálnom vydaní. Prevod všetkých práv duševného vlastníctva vzťahujúcich sa na tento článok alebo súvisiacich s týmto článkom by znamenal, že Semi-Conductors Monthly by sa stali vlastníkom autorských práv na tento článok a univerzita/inštitúcia alebo Arnold by už tento článok nemohli ďalej reprodukovať, dokonca ani interne, bez toho, aby nepožiadali o súhlas a nezaplatili licenčný poplatok.

- Úrad priemyselného vlastníctva SR (www.upv.sk)
- Webová stránka Európskeho patentového úradu (www.epo.org)
- Svetová organizácia duševného vlastníctva (WIPO)
- Európsky Helpdesk pre duševné vlastníctvo (www.ipr-helpdesk.org)
- Úrad pre harmonizáciu trhu OHIM – ochranné známky
(www.oami.europa.eu/CTMOnline/RequestManager/en-SearchBasic_NoReg)

Kontrolný zoznam DV a zachovania mlčanlivosti

TYPY DUŠEVNÉHO VLASTNÍCTVA	Autorské právo	<ul style="list-style-type: none">■ Chráni položky ako sú písomné, hudobné alebo divadelné diela, softvér a pod.■ Chráni vyjadrenie myšlienky, nie myšlienku samu o sebe■ Chráni iba pôvodné dielo■ Vzniká automaticky bez registrácie■ Doba trvania je počas života tvorcu + 70 rokov
	Patenty	<ul style="list-style-type: none">■ Chráni vynálezy■ Vyžaduje registráciu■ Musí byť nový, tvorivý a schopný priemyselného použitia■ Nezverejňujte predbežnú prihlášku■ Doba trvania 20 rokov
	Nezapísané britské právo na dizajn	<ul style="list-style-type: none">■ Dizajny musia byť pôvodné a nie bežné■ Nechráni, ak ide o povrchovú úpravu, ktorá má predpísaný spôsob tvorby tak, aby sa hodila/zhodovala s iným predmetom■ Vzniká automaticky bez registrácie■ Doba trvania 10 rokov od prvého uvedenia na trh/15 rokov od dátumu návrhu dokumentu
	Zapísané britské dizajny/zapísané dizajny Spoločenstva	<ul style="list-style-type: none">■ Dizajn má osobitý charakter■ Nie je chránený, ak je určený funkciou■ Nezverejňujte ho viac ako 12 mesiacov pred podaním prihlášky■ Doba trvania 25 rokov
	Nezapísané právo na dizajn Spoločenstva	<ul style="list-style-type: none">■ Kritériá rovnaké ako pri zapísanom dizajne■ Vzniká automaticky bez registrácie■ Doba trvania 3 roky
	Databázové práva	<ul style="list-style-type: none">■ Chránia súbor nezávislých diel, údaje alebo iné materiály usporiadané systematicky alebo metodicky■ Vznikajú automaticky bez registrácie■ Doba trvania 15 rokov
	Ochranné známky	<ul style="list-style-type: none">■ Označujú pôvod a kvalitu tovaru■ Nie sú opisné/musia byť osobité■ Nie sú totožné alebo podobné existujúcej známke pre podobné alebo totožné tovary■ Doba trvania 10 rokov (obnoviteľná)

Vlastníctvo	Vlastníctvo	<ul style="list-style-type: none"> ☐ DV je vo všeobecnosti vo vlastníctve jeho tvorcu ☐ Zamestnávateľ zvyčajne vlastní DV vytvorené zamestnancom ☐ Poradcovia obvykle vlastní DV, ktoré vytvárajú ☐ DV študenta závisí od jeho študentskej zmluvy ☐ Vlastníctvo sa môže na základe zmluvy meniť ☐ DV vytvorené spoločne môže byť spoločným vlastníctvom ☐ Objednané návrhy sú vlastníctvom navrhovateľa
Ochrana	Autorské právo/ Dizajny/ Databázové práva	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Uchovávajte všetky originály diel na bezpečnom mieste ☐ Zaznamenajte si všetky dátumy ich tvorby ☐ Na každé dielo chránené autorským zákonom umiestnite oznam o autorskom práve ☐ Vložte do vášho diela nepodstatné, ale úmyselné chyby alebo anomálie ☐ Nepublikujte na internete nič, čo nechcete, aby bolo kopírované
	Patenty	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Preverte si, či je váš vynález nový ☐ Uchovávajte si na bezpečnom mieste laboratórne knihy (podpísané a dátumované), ako aj ďalšie poznámky ☐ Zachovávajte o vynáleze mlčanlivosť aspoň do jeho registrácie
	Ochranné známky	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Pre nezapísané ochranné známky používajte symbol TM ☐ Pre zapísané ochranné známky používajte symbol ®
	Dôverné informácie	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Používajte písomné dohody o zachovávaní mlčanlivosti ☐ Pred zverejnením podajte žiadosť ☐ Informácie uschovajte ☐ Uchovávajte si poznámky zo stretnutí ☐ Označte informácie ako dôverné ☐ Zverejnite len to nevyhnutné
Využitie DV	Používanie DV iných osôb	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Môže byť zdrojom informácií ☐ Vypršala už doba/úžitok z ochrany? ☐ Máte licenciu? ☐ Jedna vec môže pozostávať z viac ako jedného práva na DV ☐ Platí výnimka? ☐ Kopírujete podstatnú (kvalitatívnu) časť? ☐ Už ste poskytli príslušné potvrdenie?
Obchodné využitie	DV na obchodné využitie	<ul style="list-style-type: none"> ☐ DV sa využíva alebo sa ním disponuje za odplatu ☐ DV možno kúpiť a predať (previesť) ☐ Možno mať licenciu na DV (ako prenájom) ☐ Prevod vlastníctva prevádza vlastníctvo DV; v prípade po skytnutia licencie zostáva vlastníkom DV ten istý ☐ Po prevode vlastníctva stráca pôvodný vlastníkom všetky práva na DV ☐ Autorské práva môžu byť prevedené aj čiastočne ☐ Licencia umožňuje osobe používať DV, často za licenčný poplatok ☐ Licencia môže byť obmedzená v dĺžke, rozsahu a využití

Duševné vlastníctvo a zachovanie mlčanlivosti

Príručka pre výskumníkov